

Scientology

haar Natuurfilosofie, Antropologie,
Ethieksysteem
en Methodologieën

Régis Dericquebourg
professor in de sociologie van godsdienst

Universiteit van Lille III
Lille, Frankrijk

22 september 1995

Scientology

haar Natuurfilosofie, Antropologie,
Ethieksysteem
en Methodologieën

SCIENTOLOGY
HAAR NATUURFILOSOFIE, ANTROPOLOGIE,
ETHIEKSYSTEEM EN METHODOLOGIEËN

Inhoud

I. Is Scientology een Religie?	1
I.I. Wat bedoelen we met Religie?	1
I.II. De Inhoud van Scientology	2
De Natuurfilosofie:	
Het Bovennatuurlijke in Scientology	2
De Drijfveren en Ethiek	3
De Antropologie van Scientology	4
A. Auditing	5
B. Religieuze Training	6
C. Ceremoniën	7
D. Organisatie	7
E. Pastorale Counseling	7
II. Wie zijn de Scientologen?	7
III. Hoe bekrachtigen Scientologen hun Overtuigingen?	8
III.I. Pragmatische Erkenning	10
III.II. Waarschijnlijkheden in het Geloof	10
III.III. Relatieve Waarheid	11
III.IV. Relevantie	11
III.V. De Zin van het Leven	12
III.VI. Verwijzingen naar de Wetenschap	12
III.VII. Het Belang van de Scientology Technologie	13
III.VIII. Verwijzing naar Religieuze Gebruiken	13
IV. Conclusies	14
Over de Auteur	16

Scientology

haar Natuurfilosofie, Antropologie, Ethieksysteem en Methodologieën

Deze beoordeling heeft tot doel om vanuit sociologisch oogpunt tot een inventarisatie van Scientology te komen.

De vraag is: is Scientology een religie en zo ja, wat voor soort religie? We doen in deze beschouwing een poging om tot een eenduidig antwoord op deze vragen te komen.

We beschrijven ook een aantal aspecten van Scientology zoals wij die op dit moment zien. Onze presentatie is niet controversieel of verdedigend van aard.

1. Is Scientology een Religie?

1.1. Wat bedoelen we met Religie?

Deze beoordeling vormt geen aanleiding tot een principiële discussie over de definitie van religie. We kunnen ondanks dat toch een bruikbaar uitgangspunt hebben en overeenstemmen over een minimum aantal kenmerken dat bij de meeste religies aanwezig is. Wij zijn ons bewust dat dit uitgangspunt voornamelijk de discussie over de definitie van religie, afkomstig van nieuwe vormen van religie, buiten beschouwing laat. Wij zijn het met Bryan Wilson eens dat religie het volgende inhoudt:

- Een natuurfilosofie waarin het universum een betekenis heeft die gerelateerd is aan een of meer bovennatuurlijke krachten. Het begrip mens overstijgt de grenzen van zijn aardse bestaan. Er is een vroeger en een hiernamaals. De eindigheid van de mens wordt niet erkend.
- Een moraal die haar oorsprong heeft in deze natuurfilosofie. Ze voorziet in voorschriften en richtlijnen die in overeenstemming zijn met de veronderstelde betekenis van het universum.
- Tools waarmee de mens in contact kan treden met het bovennatuurlijke: gebed, religieuze ceremonieën, meditatietechnieken.

- Een gemeenschap van volgelingen, hoe klein ook, die in staat is het geloof in stand te houden en te verspreiden en het profijt van verlossing kan bewerkstelligen.

Uitgaande van de combinatie van deze onderdelen, is het mogelijk religies te onderscheiden van:

- (1) deïstische filosofieën, die wel in een natuurfilosofie en een betekenis van het bestaan voorzien, maar niet bedoeld zijn om een verband te leggen tussen de mens en het bovennatuurlijke;
- (2) persoonsgebonden magie of uitstraling, gericht op het bereiken van resultaten als gevolg van zintuiglijke waarneming of bevinding door middel van empirische technieken;
- (3) deïstische organisaties zoals de *vrijmetselaars*, die wel geloven in het bestaan van de Grote Architect van het Universum, maar wier ceremonieel niet gericht is op het uitdrukken van een relatie tussen Hem en de mens.

I.II. *De Inhoud van Scientology*

Scientology is een natuurfilosofie en heeft een antropologische zienswijze, ethiek, religieuze ceremonies, een auditingmethode, een manier om het lichaam te zuiveren, trainingsmethoden en een communicatietheorie.

De Natuurfilosofie: Het Bovennatuurlijke in Scientology

De grondlegger, L. Ron Hubbard (1911–1986), hernieuwt het idee van het oorspronkelijke spirituele wezen. Hij beweert dat er voor het ontstaan van het universum al spirituele wezens bestonden, die hij *thetans noemt*. Dit waren onstoffelijke, lichaamloze wezens zonder wereldlijke beperkingen, die geen ruimte innamen, alwetend, almachtig, onvernietigbaar en onsterfelijk waren en in staat om van alles te creëren. Deze onstoffelijke spirituele wezens schiepen met het Opperwezen het universum. Door dat te doen, raakten ze gevangen in hun eigen val en raakten vast in hun eigen creatie (met name in het lichaam) of, anders gezegd, in Materie, Energie, Ruimte en Tijd (MERT, het fysische universum), waarbij ze zelfs vergaten dat ze de scheppers waren. Zo verloren zij hun almacht en alwetendheid en werden kwetsbare menselijke wezens. Sindsdien keren ze telkens weer terug in nieuwe levens, waarbij ze verschillende lichamen bewonen. Tegenwoordig zijn de thetans zich niet meer bewust van hun ware spirituele identiteit en geloven dat ze lichamen zijn. De mens heeft dan ook een spirituele oorsprong: hij bestaat uit een lichaam, een verstand en een thetan.

Dit is een gnostische versie van de val van de volmaakte mens in de onvolmaaktheid en een vervanging van de Griekse drama's, waarin de goden tussenbeide komen in menselijke aangelegenheden en daarbij gevangen raken.

Een verlossing moet een einde maken aan de opeenvolging van levens. Scientology wil de mens weer zoveel mogelijk terugbrengen in de staat van oorspronkelijke thetan.

De Drijfveren en Ethiek

Scientology houdt zich bezig met de drijvende kracht van het universum en de betekenis van het bestaan.

Het universum stoelt op een dynamische impuls die de basis vormt voor de drang tot voortbestaan, het oerprincipe van het bestaan. Deze drang verschilt van mens tot mens en van ras tot ras. Zij is afhankelijk van fysiologie, omgeving en ervaring. Ze beïnvloedt de vasthoudendheid van de mens ten opzichte van het leven en de werking van intelligentie, die beschouwd kan worden als de bekwaamheid van een individu, groep of ras, om problemen met betrekking tot voortbestaan op te lossen.

De moraal van een persoon wordt gemeten aan de hand van zijn daden om het voortbestaan te bevorderen. Vanuit dat oogpunt bezien, is deugdzaamheid datgene wat opbouwend is, en ondeugdzaamheid datgene wat het voortbestaan in de weg staat. Het is duidelijk, dat de ethische waarden van Scientology niet bestaan uit zomaar een reeks aanbevelingen (het Bergson principe van gesloten moraal), maar het gevolg zijn van interpretatie van en opvattingen over de betekenis van het leven, die dienen als een persoonlijk kompas. Ze vormen een systeem van open moraal.

Net als andere spiritualistische groeperingen kent Scientology het begrip “zonde” niet. Wel is er sprake van fouten, die worden beschouwd als destructieve handelingen tegen de mens, het gezin, de samenleving en God. Een van de doelstellingen van ethische normen is het kunnen opsporen en verhelpen van tekortkomingen.

De dynamische gedrevenheid wordt complexer naarmate het organisme complexer wordt. Bij een “normaal” mens (zonder geestelijke afwijkingen) kan deze dynamische gedrevenheid worden onderverdeeld in acht niveaus:

- (1) De drijfveer van het Zelf is een dynamische drang om te overleven als individu, genoeg te beleven en pijn te vermijden. Hierbij gaat het om voedsel, kleding, wonen, persoonlijke ambities en andere algemene persoonlijke doelstellingen.
- (2) De drijfveer van het seksuele leven reguleert de voortplanting.
- (3) De groepsdrijfveer bepaalt het maatschappelijk leven. Deze drijfveer stimuleert het gedrag dat is gericht op het voortbestaan van de groep waar iemand deel van uitmaakt.

- (4) De drijfveer van de mensheid omvat het voortbestaan van de soort.
- (5) De drijfveer van het leven beweegt iemand ertoe zich in te zetten voor het leven zelf – namelijk alle levende wezens, met inbegrip van planten en dieren.
- (6) De drijfveer van het fysieke universum is de persoonlijke drang om de voortbestaansansen van materie, energie, ruimte en tijd te vergroten.
- (7) De drijfveer van het denken is de persoonlijke drang om te overleven als denken en spirituele wezens.
- (8) De drijfveer van universeel denken is de drang om te voort te bestaan als schepper of het Opperwezen.

De eerste vier drijfveren houden verband met Dianetics. De andere, die in het begin van de jaren 50 werden toegevoegd zijn metafysische van aard en maken deel uit van Scientology (vgl. de hierna verklaarde verschillen).

Van de aanhanger wordt verwacht dat hij een staat van harmonie met alle drijfveren bereikt. Door zelfonderzoek aan de hand van controlelijsten kan hij zijn eigen status ten opzichte van elke drijfveer inventariseren. Met hulp van een geestelijke zoekt hij vervolgens naar manieren om onvolkomenheden te verhelpen.

De Antropologie van Scientology

De leer van L. Ron Hubbard omvat ook de opvatting dat bij de individuele persoon lichaam en verstand nauw met elkaar samenhangen.

Zich baserend op zijn onderzoek naar het verstand en de menselijke aard, schreef L. Ron Hubbard in 1950 *Dianetics: The Modern Science of Mental Health (Dianetics: De Leidraad voor het Menselijk Verstand)*. Het boek werd direct een bestseller en resulteerde in de oprichting van Dianetics organisaties. Destijds hield Dianetics zich uitsluitend bezig met het verstand als instrument om iemands geestelijke trauma's te verlichten of te verhelpen. Hubbard zette zijn onderzoek echter voort en betrad in het begin van de jaren 50 het gebied van de spirituele wezen met zijn ontdekking dat de mens een onsterfelijk spiritueel wezen is dat al een ontelbaar aantal levens achter de rug heeft en boven de fysieke dimensie uitstijgt. De eerste Scientology kerk werd in 1954 opgericht.

Bij Scientology wordt het verstand min of meer vergeleken met een computer met twee geheugens: het analytische en het reactieve verstand.

Het eerstgenoemde vertegenwoordigt intelligentie, een volmaakt verstandelijk vermogen dat verondersteld wordt te fungeren als centrum van iemands bewustzijn (het "Ik" of de basispersoonlijkheid). Deze analysator komt overeen met een computer die werkt op basis van waarnemingen (prikkel van buitenaf), de verbeelding en herinneringen die in het standaardgeheugen zijn opgeslagen. Dit geheugen wordt, vanaf de geboorte tot de dood, ongeacht of iemand wakker is of slaapt, door de verschillende zintuigen gevoed met informatie, die in haar geheel in chronologische volgorde wordt opgeslagen in verschillende bestanden (auditief, visueel, tastbaar, enz.) die deze informatie ter beschikking houden van het analytische verstand. Dit verstand denkt voortdurend. Het ontvangt onafgebroken informatie over opgeslagen feiten en beelden, die het beoordeelt en vergelijkt, teneinde de juiste antwoorden te vinden op de problemen waarvoor iemand zich ziet gesteld. Voor het uitvoeren van routinehandelingen, zoals lopen, typen, enz., heeft het, om niet voortdurend dezelfde informatie te hoeven verstrekken, een aantal permanente geheugencircuits gecreëerd, die rechtstreeks worden aangesproken en deze functies reguleren. In principe is het analytische verstand een soort rationele, foutloos werkende computer, die geen psychische of psychosomatische stoornissen veroorzaakt.

Afwijkend gedrag wordt veroorzaakt door het reactieve verstand, dat uit een verzameling engrammen bestaat. Engrammen zijn niet hetzelfde als herinneringen. Ze zijn volledige registraties, tot in het kleinste detail, van alle gewaarwordingen die iemand heeft ontvangen tijdens momenten van pijn en gehele of gedeeltelijke bewusteloosheid, zoals bij flauwvallen of anesthesie.

A. Auditing

Het voornaamste religieuze gebruik van Scientology staat bekend als *auditing*. Auditing is voor scientologen een methodische spiritueel te bewandelen weg. Wat is het?

Auditing stelt iemand in staat zich alle gebeurtenissen in zijn leven – en die in zijn vorige levens – weer voor de geest te halen. De belangrijkste daarvan zijn de traumatiserende gebeurtenissen die een bepaalde hoeveelheid energie hebben vastgehouden die, door het activiteitsmechanisme en het denkvermogen te blokkeren, het handelend vermogen reduceren. Het weer in herinnering roepen van deze gebeurtenissen en het opnieuw doorleven ervan maakt, door ze tot uiting brengen, de aan die gebeurtenissen gekoppelde energie vrij, die zo weer ter beschikking komt. Dit geeft een gevoel van welbevinden. Daarnaast worden gebeurtenissen uit het verleden gezien als bronnen van lichamelijke ziekten of geestesziekten. Doordat de persoon die auditing ondergaat zich deze gebeurtenissen herinnert en ze zodoende kan verwerken, worden ze verondersteld te worden uitgewist. Iemand die pijn lijdt, kan zich tijdens auditing bijvoorbeeld herinneren dat hij in een vorig leven gewurgd werd. Door deze traumatische gebeurtenis te herbeleven, bevrijdt hij zich van de pijn die aan die gebeurtenis in het verleden verbonden is. Dit doet denken aan het in het leven roepen van een persoonlijke legende zoals in de sjamaanse geneeswijze, die Levi-Strauss beschrijft in zijn boek *Antropologie structurele*.

Volgens de terminologie van Hubbard gebruikt auditing het vermogen van het analytische verstand om de schadelijke engrammen uit het reactieve verstand te verwijderen, die het vermogen belemmeren om de krachten van de geïncarneerde thetan te herstellen.

Auditingprocedures bewerkstelligen twee dingen: (1) door het verleden te onderzoeken wordt de ingewijde snel duidelijk dat hij een almachtig, geïncarneerd spiritueel wezen is, dat beperkt wordt door zijn menselijke vorm; (2) het verwijderen van engrammen leidt tot de staat van "Clear".

De verwijdering van engrammen helpt het spirituele wezen zich te herstellen. Dit blijkt uit een toenemende levenskracht, een groter voortbestaansvermogen, een gevoel van kracht en verbeterde bekwaamheden die op een toonschaal kunnen worden gemeten.

Voor scientologen is auditing een vorm van pastorale counseling. Bryan Wilson deelt dit standpunt (in "Scientology", 1994) in zijn overweging dat Scientology de systematisering van de relaties met spiritualiteit bewijst, een gedachte die men ook bij het "methodisme" vindt. Naar onze opvatting is het een vorm van rationalisering van religieus leven.

Voor scientologen is auditing vooral een spiritueel avontuur, dat toegang geeft tot het spirituele, onsterfelijke deel van de mens, zoals dit het geval is in oosterse religies.

Door auditing wordt de thetan zeker van zijn onsterfelijkheid en wordt het voor hem mogelijk spiritueel te groeien. Door auditing wordt de mens zich bewuster van zijn spiritualiteit en relatie met het Opperwezen. Auditing stelt de mens ook in staat om over alle acht drijfveren inzichtelijker en bekwamer te worden.

Sommigen vergelijken Scientology geringschattend met een vorm van psychotherapie. Maar de methodes en rituelen lijken niet op elkaar en beide streven een totaal verschillend doel na: psychotherapie heeft te maken met het verstand; het doel van Scientology is daarentegen de verlossing van het spirituele wezen. 1) De persoon die auditing ondergaat, krijgt inzicht in de dichotomie van de mens en leert, door het ontdekken van eerdere levens, de bestendigheid kennen van een en hetzelfde uitgangspunt door alle levens heen; 2) Bovendien richt Scientology zich op de thetan. Door de thetan te bevrijden van de last van mentale en stoffelijke materie, wordt deze zich bewust van zijn oorspronkelijke kracht; de persoon die de thetan vertegenwoordigt wordt dan "levend bevrijd" (*jivan mukti*).

B. Religieuze Training

Het andere van de twee belangrijkste religieuze gebruiken van Scientology wordt *training* genoemd. Hierbij gaat het om intensieve bestudering van de Scientology geschriften, zowel om tot een staat van spirituele verlichting te komen als voor de opleiding tot Scientology geestelijke.

Scientologen zijn van mening dat zij hun spirituele bewustzijn in alle levensomstandigheden moeten benutten. Hun weg erheen vinden ze door bestudering van de Scientology geschriften. Dit komt overeen met de studie naar de staat van verlichting die in andere religies ook wordt gevonden, zoals de studie van de Talmoed bij het joodse geloof, de studie van de leer van Boeddha en de studie van esoterische geschriften. Bovendien, zeggen zij, horen auditing en training bij elkaar. Iemand moet tegelijkertijd zijn bekwaamheden, zijn verantwoordelijkheden en zijn kennis op een hoger niveau brengen. Zo ontdekt men dat men niet alleen beschikt over de kracht van de geïncarneerde de thetan, maar dat men bovendien kan communiceren met andere spirituele wezens. Tijdens de training leren scientologen bijvoorbeeld ook hoe men moet “auditeren” en hierdoor inzicht krijgen hoe dit proces van vergeestelijking bij anderen verloopt, en hoe om te gaan met hun verantwoordelijkheden als gelovige.

C. Ceremoniën

De Scientology Kerk kent een aantal religieuze gebruiken die van oudsher ook in andere belangrijke religies worden gevonden, zoals naamgevingsceremoniën, zondagsdiensten, huwelijksvoltrekkingen en begrafenisplechtigheden.

D. Organisatie

De Scientology Kerk heeft een uitgebreide organisatiestructuur die kenmerkend is voor de moderne beschaving en omvat een groot aantal organisaties. Elke religie ontleent haar organisatorische opzet aan het tijdperk waarin zij is ontstaan. Nog niet zo lang geleden werd de organisatie van de jehova's getuigen opgezet volgens de geldende maatstaven van het industriële tijdperk, terwijl Scientology de postindustriële organisatiestructuur heeft overgenomen.

Het doel van de organisatie is het verkondigen en verspreiden van het profijt van verlossing. Ze fungeert om voor internationale groei te zorgen.

E. Pastorale Counseling

Scientology beschikt over een korps gewijde geestelijken die de ceremonies uitvoeren en auditing verzorgen.

II. *Wie zijn de Scientologen?*

Bij hun onderzoek naar de Scientology Kerk hebben Roy Wallis en Roland Chagnon getracht een profielschets van de aanhangers te maken. Hun bevindingen stemmen op een groot aantal punten overeen.

In Frankrijk hebben wij geprobeerd soortgelijke gegevens te verzamelen onder 285 willekeurig gekozen aanhangers. De profielschets die hieruit naar voren komt, laat zien dat tweederde uit mannen bestaat en het merendeel tussen de 26 en 41 jaar is. De meesten zijn getrouwd en hebben een of twee kinderen.

De meeste scientologen zijn geboren in stedelijke gebieden en hebben daar tot rond hun achttiende gewoond. Zij zijn goed geïntegreerd in de maatschappij; hun beroepsniveau ligt hoog (zakelijke dienstverlening, leidinggevend kader, zakenmensen, ambachtslieden, winkeliers). Tweeënveertig procent heeft middelbaar onderwijs genoten en is gespecialiseerd op het gebied van techniek, kunst, handel of literatuur.

De Franse scientologen hebben voornamelijk een katholieke achtergrond, maar hebben zich van de kerk afgewend; 16 procent zei atheïst te zijn. Van degenen die bereid waren te praten over hun huidige kijk op hun oorspronkelijke religie, gaf iets meer dan de helft aan dat zij er nog steeds toe behoren en enkelen zeiden dat ze deze nu beter begrijpen en meer spiritueel beleven. Hier moet worden opgemerkt dat lid worden van Scientology niet per se hoeft te leiden tot het afwijzen van de oorspronkelijke religie, hoewel Scientology in de praktijk een volwaardige religie is en scientologen in het algemeen de banden met hun eerdere religies uitsluitend intact laten uit sociale en familiale overwegingen.

III. Hoe bekrachtigen Scientologen hun Overtuigingen?

Scientology geschriften leveren een aantal argumenten ter bekrachtiging (erkenning) van de religieuze Scientology beginselen van L. Ron Hubbard, ook wel een “toegepaste religieuze filosofie” genoemd. Bestudering van deze argumentatie brengt assimilatieve overeenkomsten aan het licht tussen Scientology en denkbeelden en gebruiken in de moderne oosterse samenleving.

De Scientology leer – die niet is bedoeld als een openbare moraal, maar meer is ontstaan als gevolg van het juiste gebruik van de menselijke rede – is geënt op de normen en waarden van de liberale samenleving: persoonlijk succes; wedijver tussen individuele personen om primitief gedrag te vermijden; de opkomst van economische macht en wetenschap en technologie, die het persoonlijk welbevinden verhogen; vertrouwen in de voortdurende ontwikkeling van de beschaving, in de mensheid en zijn mogelijkheden en in het bestaan van harmonie tussen persoonlijke doelstellingen en die van de beschaving als geheel. Vertrouwen in deze idealen wordt onderbouwd door de aard van de mens: de mens is goed en streeft (als logisch gevolg) het goede na, dat wil zeggen: het optimale voortbestaan. Als hij er niet in slaagt meer macht te verwerven of zich zodanig ethisch te gedragen dat de beschaving zich positief ontwikkelt, komt dit doordat hij hierbij in de weg wordt gestaan door gedragsafwijkingen die kunnen worden verholpen met behulp van bepaalde technieken.

Kort gezegd: de mens is in staat terug te keren tot de staat van alwetendheid en almacht van de oorspronkelijke wezens en een menselijk ras voort te brengen zoals het ooit was. Dit is min of meer een droombeeld dat vooruitgang vergeestelijkt door deze te zien als een pelgrimstocht naar een wereld van perfecte mensen, zoals die ooit in het verleden moet hebben bestaan. De Scientology leer doet een beroep op de verantwoordelijkheid van de mens en biedt hem een keus tussen een toenemende ontaarding van de samenleving als hij niet verandert en een krachtige, stabiele samenleving, zonder oorlog of geweld, als hij erin toestemt zijn gedragsafwijkingen aan te pakken. Hieruit kunnen wij concluderen dat L. Ron Hubbard een ethos voor ogen had van persoonlijke verantwoordelijkheid, een weg naar geluk, doelmatigheid, voorspoed en persoonlijke ontwikkeling, wat niet zo ver verwijderd is van de filosofie van de Verlichting die in onze hoog ontwikkelde samenlevingsvormen overheerst.

We zien dan ook hoezeer de leer van Scientology overeenkomt met de empirische werkelijkheid die we vinden in de westerse kapitalistische samenlevingen. Dit geldt eveneens met betrekking tot de wegen die naar dit doel leiden en de structuur ervan. De methode van religieuze training richt zich op de leermethoden die in de meeste onderwijssystemen worden gehanteerd: lessen, cursussen, praktijkoefeningen. De opbouw van de Scientology leer weerspiegelt de kennis die aanhangers al hebben verworven: de leden vinden deze zowel rationeel (presentatie in de vorm van wetenschappelijke bewijsvoering met denkbeelden, hypothesen en axioma's) als wetenschappelijk (er is een collectie omvangrijke boekwerken waarin de ontdekkingen van L. Ron Hubbard – samen met zijn vele experimenten, vergissingen, problemen en resultaten – zijn gedocumenteerd). Volgens een duidelijke prioriteitenstelling met voorspelbare resultaten stelt het systeem iedereen in staat technieken aan te leren die direct in praktijk kunnen worden gebracht. Dit soort training is qua opzet vergelijkbaar met de vormen van onderwijs die scientologen vroeger op school of aan de universiteit hebben genoten.

Veel scientologen zijn werkzaam als manager, directeur van een bedrijf en in ambachtelijke beroepen, beroepssport of showbusiness. In de regel hebben zij minimaal middelbaar onderwijs genoten, vaak ook vervolgonderwijs. Gezien dit opleidingsniveau dragen de eerder beschreven kenmerken van Scientology ertoe bij dat deze mensen zich hier thuis voelen. Wij kunnen daaraan nog toevoegen dat Scientology ook inhaakt op de meest voorkomende angsten in de huidige samenleving – geweld, oorlogen, nucleaire dreiging, milieuvervuiling, enz.

Anderzijds kan de levenskracht die nodig is om de gestelde doelen te bereiken in verband worden gebracht met God, wat de beweging spirituele legitimiteit verschaft. Bij de zondagsdiensten zegt de geestelijke: "De weg naar voortbestaan is de weg naar God". We kunnen hierin een energetische versie zien van het goddelijke element dat we kennen van veel metafysische denkrichtingen.

Daarnaast vinden scientologen de kracht van Scientology in de toepasbaarheid van haar technieken. Scientology houdt in dat degene die de ethische technieken en gebruiken toepast onmiskenbaar een beter leven zal krijgen en een groter gevoel van welzijn en herstel, wat bij elkaar tot succes leidt. Wanneer in een incidenteel geval de resultaten uitblijven is dit geen reden om de juistheid van de technieken in twijfel te trekken. Elk ogenschijnlijk falen moet voor de betrokkene veeleer een reden zijn om op zoek te gaan naar zijn eigen weerstanden, zijn aanpassingsproblemen binnen de samenleving, of zijn onjuiste toepassing van de technieken. Hij wordt hoe dan ook geacht door te zetten omdat scientologen geloven dat voor ieder probleem altijd een technische oplossing te vinden is. Scientology werkt als het op de juiste manier wordt toegepast. De standaardtechnologie kan in Scientology geschriften worden geraadpleegd. De toepassing van de technologie is gestandaardiseerd; men hoeft alleen maar, zoals dit bij de training is geleerd, de aanwijzingen stap voor stap op te volgen om het gewenste resultaat te bereiken. De overtuiging dat dit werkt, groeit naarmate de ervaring in de omgang met de technologie toeneemt.

Succes bewijst de erkenning van de technologie en derhalve eveneens de juistheid van de toegepaste religieuze filosofie en de daarbij behorende spirituele ideeën.

Wij wilden weten of de erkenning van Scientology, zoals we die vinden in de officiële literatuur, overeenkomt met die van de leden. Voor dit doel interviewden we 15 scientologen. Wij vroegen hen waarom zij dachten dat Scientology de ware leer verkondigt. De geïnterviewden waren tussen de 5 en 20 jaar lid van de beweging en allen hoog opgeleid. Hun argumenten kunnen in een aantal categorieën worden onderverdeeld.

III.I. *Pragmatische Erkenning*

De geïnterviewde scientologen waren van mening dat hun geloof gerechtvaardigd was omdat het een aantoonbare verbetering in hun leven bracht en soms de oorzaak van een totale omkering van hun leven was. Zij menen dat hun gezondheid is verbeterd en dat hun gezinssituatie harmonieuzer is geworden. Zij bleven lid van de beweging omdat zij vanaf het begin duidelijke resultaten konden vaststellen. Voor de leden is Scientology een *bruikbare* religie.

III.II. *Waarschijnlijkheden in het Geloof*

Persoonlijk onderzoek naar de juistheid van de principes van Scientology laat een aantal aspecten “onbewezen”. Veel scientologen geven toe dat zij niet alle punten van de leer van L. Ron Hubbard persoonlijk hebben onderzocht en dat een aantal zaken een kwestie blijft van hypothetisch geloof.

Het geloof in God staat ter discussie. Sommigen hebben geen twijfel aan het bestaan van een Opperwezen. Zij hebben het over een innerlijke overtuiging die duidt op het bestaan van God, waardoor zij in staat waren hun verschil van opvatting met “de God van de katholieken” uit

hun kinderjaren recht te trekken. Anderen voelden zich aangesproken door het oproepen van hun eerdere levens tijdens auditing, waardoor zij tot het inzicht kwamen een oneindig spiritueel wezen te zijn. Bijvoorbeeld: “In het begin was ik me er niet van bewust, maar naarmate het auditingproces vorderde, realiseerde ik me dat er werkelijk een achtste drijfveer was die oneindig is en bestaat; eerst wist ik daar niets over, maar nu weet ik dat die bestaat”. Echter, de meesten van hen vinden dat het bestaan van God (in hun eigen vocabulaire: de achtste drijfveer) op dezelfde manier moet worden erkend als in andere religies het geval is. Tegelijkertijd beschouwen zij het bestaan van God als een hypothetische mogelijkheid: bijvoorbeeld wanneer zij een deel van de leerstellingen van L. Ron Hubbard hebben getoetst, zien zij geen reden waarom de rest niet waar zou zijn. Bijvoorbeeld: “Ik weet dat er een schepper is van alles, van het universum... Ik denk dat er een Opperwezen is, het is slechts een kwestie van tijd. Bestaat hij nog wel? Op het niveau waar ik mij nu bevind, ben ik nog niet in staat dat te weten. Het is deels geloof en deels *weten*, want wanneer je voor jezelf voor 70 procent de juistheid van iets hebt vastgesteld, ga je ervan uit dat de rest ook waar zal zijn”, aldus een 47-jarige die al 20 jaar scientoloog is. Weer anderen denken dat wanneer scientologen die al hogere niveaus hebben bereikt en God hebben gevonden, hij dus wel moet bestaan.

Tegelijkertijd geven ze toe dat ze nog op zoek zijn en dat de mogelijkheid bestaat dat die zoektocht voor hen niet wordt bekroond met dezelfde ontdekking. Voor veel scientologen blijft “de achtste drijfveer” een wereld die persoonlijk moet worden onderzocht om te worden geloofd. Tot dan wachten zij af. Waarschijnlijk bestaat God. Dit kan worden uitgedrukt als geloof in een waarschijnlijkheid.

III.III. *Relatieve Waarheid*

Waar persoonlijk onderzoek de belangrijkste plaats inneemt, is de waarheid altijd relatief aan het stadium dat de scientoloog heeft bereikt in zijn proces van spirituele ontwikkeling. Deze samenhang wordt duidelijk geïllustreerd door de twee vormen van waarheid die door een van de ondervraagden werden aangevoerd: de waarheid die tijd en woorden te boven gaat, en de waarheid van “hier en nu”.

III.IV. *Relevantie*

Scientologen verklaren dat hun geloof betrekking heeft op de realiteit. Iemand gebruikte de woorden “in harmonie zijn met de realiteit”, terwijl hij tegelijkertijd toegaf dat dit een zelfgecreëerde realiteit was die voor hem vanzelfsprekend was geworden. Zo ervoer bijvoorbeeld een van hen de Scientology ethiek als voldoende voor onderling begrip en omgang met anderen. Een andere aanhangster zei dat ze een bevredigende methode voor sociale hervormingen had gevonden. Voordat ze bij Scientology betrokken raakte, was ze een militante socialiste. Ze was van mening dat ze in de Scientology technologie de tools had gevonden die ze nodig achtte om “de samenleving grondig te hervormen”.

III.V. *De Zin van het Leven*

Leden opperen dat zij iets hebben gevonden wat hun leven zin geeft. Een van hen beschreef zichzelf als een zeeman die ronddobberde op de oceaan, onder een zwaarbewolkte hemel en zonder kompas of oriëntatiepunten waarnaar hij zich kon richten, en toen een kaart vond en alle navigatie-instrumenten die hij nodig had. Scientologen zijn van mening dat ze de zin van het leven en de weg hoe ze verder moeten komen, hebben ontdekt. Een ervan, die zijn studie medicijnen had afgebroken, gaf toe dat hij de zin niet zag van alle moeite die hij deed, omdat het comfortabele leven in de middenklasse waarin hij zou terechtkomen, niet leek te stroken met wat naar zijn gevoel de zin van het leven was. Die had hij naar zijn zeggen gevonden in Scientology.

III.VI. *Verwijzingen naar de Wetenschap*

Tijdens onze gesprekken kwamen we geen verwijzingen tegen naar erkende wetenschappen die dienen als bewijs voor de leer of technologie van scientologen. Dit staat in directe tegenstelling tot:

- a. De deskundigheid die leiderschap vereist en die hierboven is omschreven.
- b. De verklaring van L. Ron Hubbard, waarin hij zegt: “Ik zal het feit onder ogen moeten zien dat we op het punt gekomen zijn waar wetenschap en religie elkaar ontmoeten, en vanaf nu moeten we ophouden te doen alsof we uitsluitend materiële doelen nastreven. Wij kunnen de menselijke ziel niet behandelen als we onze ogen daarvoor sluiten.”

We kunnen uitgaan van de veronderstelling dat:

- a. Compatibiliteit met erkende wetenschappen een officieel uitgangspunt is, dat wordt beschouwd als een geaccepteerd feit dat scientologen niet hoeven te rechtvaardigen. Of,
- b. De erkenning van dit idee meer een kwestie van persoonlijke ondervinding is dan dat zij stoelt op een officieel standpunt.
- c. Dat Scientology technologie de plaats inneemt van de wetenschap.

Wij moeten tevens opmerken dat de Scientology Kerk sinds de tijd van haar oprichting is veranderd. Ze beschrijft zich als een specifieke religieuze beweging; de erkenning die de Kerk tegenwoordig nastreeft, is minder gebaseerd op een wetenschappelijke grondslag dan voorheen.

III.VII. *Het Belang van de Scientology Technologie*

Scientology is meer kwestie van praktiseren dan van geloven. De uitdrukking “Scientology toepassen” werd meerdere keren gebruikt. In een eerdere reeks vraaggesprekken over de definitie van Scientology werd door de leden de nadruk gelegd op de *toepassing* van de technologie. Bij de gesprekken die naar aanleiding van dit onderzoek werden gehouden, hield de betrouwbaarheid meer verband met de uitvoerbaarheid van de technologie.

Scientology blijkt een praktische religie te zijn.

III.VIII. *Verwijzing naar Religieuze Gebruiken*

De ondervraagde personen spraken alleen over religieuze gebruiken om hun eigen tekortkomingen onder de aandacht te brengen. Niemand noemde de overeenkomst tussen boeddhisme en Scientology, hoewel dit verband door L. Ron Hubbard wordt bevestigd en die de punten die beide gemeen hebben benadrukte, maar het gebrek aan impact van het boeddhisme op de wereld betreurde.

Deze weglating gaat samen met de veronachtzaming van wetenschap. De aanhangers proberen hun geloof niet te verdedigen met een verwijzing naar externe factoren. Wat zij voor zichzelf hebben bevestigd, schijnt voldoende te zijn. Zij voelen zich niet genoodzaakt hun geloof tegenover anderen met theologische bewoordingen te onderbouwen, noch om zichzelf tegen een achtergrond van religieus denken te plaatsen, ook al heeft L. Ron Hubbard overeenkomsten vastgesteld tussen Scientology, het boeddhisme en verschillende oude filosofische religies.

De manier waarop sommige leden over Scientology denken, wijkt enigszins af van de officiële documenten. De “wetenschap gebaseerd op zekerheid” is meer een “wetenschap gebaseerd op vaste overtuiging”, die alleen wordt aangenomen nadat ze door persoonlijke ervaringen zijn bevestigd. Hieruit volgt dat geloof is gebaseerd op waarschijnlijkheid en gerelateerd is aan de positie die het lid heeft bereikt op de spirituele schaal. Anderzijds worden dogmatische bekrachtigingen met betrekking tot de technologie van de beweging algemeen aanvaard. We hebben hier niet met waarneembaar bewijs van de waarheid te maken, dat leidt tot een gedragspatroon zoals we zien bij bekering tot religies die een leer van verlossing aanhangen. Bij deze religies bidden de gelovigen omdat zij de geloofsstructuur aanvaarden die het gebed aanbeveelt. De scientoloog stapelt de ene overtuiging op de andere tot hij voldoende bewijs voor de waarheid heeft. Eén scientoloog vertelde mij dat hij liever sprak over “voortdurende bekering”.

Hun geloof lijkt een *fides efficax* (*effectief geloof*) te zijn, aangezien de gelovigen beweren dat zij in Scientology de middelen hebben ontdekt waarmee zij de samenleving kunnen begrijpen en zowel die samenleving als de hele wereld ten goede kunnen veranderen.

IV. Conclusies

Scientology heeft de kenmerken van een religie. Ze kent een theologie, een reeks gebruiken die het mogelijk maken het spirituele deel van ieder mens te beïnvloeden, een “bureaucratische” organisatiestructuur en religieuze rituelen. Verscheidene auteurs vóór ons, zelfs de meest kritische, twifelen niet aan haar religieuze aard: Michel de Certeau, Roy Wallis, Bryan Wilson, Harriet Whitehead, Lonnie D. Kliever, Frank K. Flinn.

Wij vinden de volgende kenmerken:

- (1) Scientology kent technieken die bedoeld zijn om een weg te banen naar de vrijheid als “een gezonde geest in een gezond lichaam”. De rationalisering en “instrumentalisering” van religieus leven wordt door L. Ron Hubbard en de scientologen ver doorgevoerd. Vaak wordt Scientology terecht vergeleken met het boeddhisme. Anderen bedienen zich van de omschrijving “technologisch boeddhisme”. Weer anderen zagen een gelijkenis met het methodisme, op grond van het systematische karakter van auditing (pastorale counseling).
- (2) Scientology maakt het de aanhanger mogelijk aan kosmische, historische en persoonlijke gebeurtenissen een betekenis toe te kennen en brengt de aanhanger tot de overtuiging dat hij de sleutel naar zijn persoonlijke verlossing en die van de groep waartoe hij behoort in handen heeft. Scientology stelt het individu in de gelegenheid om “oorzakelijk” te zijn in zijn eigen leven en niet het effect van externe oorzaken.
- (3) L. Ron Hubbard is geen profeet die beweerde door een openbaring een weg naar verlossing te hebben gevonden; hij fungeerde als onderzoeker van de geest, die stap voor stap een weg naar verlossing uitzette: de weg naar “succes”.
- (4) Scientology berust op een persoonlijke, enigszins mystieke gewaarwording die iemand in staat stelt zich met zijn eigen spirituele aard in contact te komen. Scientology impliceert een “religieuze vaardigheid”, dat wil zeggen een belangrijke zelfbetrokkenheid en is dus geen religie met een massale eredienst.
- (5) Scientology heeft het karakter van een religie van “deze wereld”, die herinnert aan de Sokka Gakkai waar eerlijk verworven zakelijk succes wordt beschouwd als een teken van positieve spirituele evolutie. We kunnen ook een parallel trekken tussen de ethiek van Scientology en die van het traditionele Protestantisme. Bij laatstgenoemde richting getuigt succes in aardse zaken van een staat van genade en bij Scientology zijn het de uiterlijke manifestaties van iemands werk op zijn persoonlijkheid, van een persoonlijke religieuze en morele gedragscode die vooral voortkomt uit

psychologische bevrijdingstechnieken die de persoonlijke spiritualiteit vrijmaken en de toepassing van een vastomlijnd moraalsysteem.

- (6) Scientology is geen sekte – ze is niet exclusief en de aanhanger hoeft geen afstand te nemen van zijn vroegere religie, hoewel de meeste leden alleen lid zijn van Scientology.
- (7) Het religieuze karakter van de Scientology Kerk is intact gebleven sinds het begin van de jaren 50, wat blijkt uit een door de Church of Scientology International in 1994 ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan uitgegeven brochure. De Church of Scientology International, die haar hoofdkwartier heeft in Los Angeles, wordt omschreven als de Moederkerk (zoals de christian scientists die hebben in Boston). Er bestaat een verband tussen de “parochianen” en de religieuze broederschap, pastorale counseling en uit de kerk voortkomende liefdadigheid. Ook werd bij recente gesprekken die we met scientologen hadden het religieuze aspect steeds meer benadrukt. Door in toenemende mate het accent te leggen op de religieuze kant, trekt Scientology mensen aan die op zoek zijn naar religie, terwijl in de beginperiode vooral mensen werden aangetrokken die op zoek waren naar een oplossing voor hun problemen. In de loop van de ontwikkeling van Scientology, werd Dianetics in toenemende mate in het geheel geïntegreerd.
- (8) Scientology bevat utopische elementen: L. Ron Hubbard heeft het plan “Het Clear maken van de planeet” neergezet, een utopistisch plan dat gericht is op een beschaving zonder krankzinnigheid, zonder criminelen en zonder oorlog, waar het capabele mensen gegund is succes te hebben en waar het eerlijke mensen gegund is rechten te hebben, en waar de mens vrij is om zich tot hogere niveaus te verheffen. Alle onrechtvaardigheden worden uitgebannen door spontaan toegepaste gedragsnormen (de open Bergson moraal) die, als gevolg van de herontdekking van theta, zullen toenemen. Naarmate het aantal scientologen toeneemt, zal de wereld verbeteren.
- (9) Scientology is ontstaan binnen een modern maatschappelijk verband. Het ontleent daaraan bepaalde elementen (een technisch karakter, een weldoordachte methodische aanpak, het belang van communicatie, welzijn, organisatorisch inzicht, persoonlijke ervaring) die het heeft gemengd met oude spirituele tradities.

L. Ron Hubbard en de scientologen breiden de toepassing van het rationele instrumentarium uit door het dienstbaar te maken aan een mystieke weg, aan zelftransformatie en aan herschepping van de wereld. Dat is waarschijnlijk de reden waarom Scientology onder de religies zo uniek is.

Over de Auteur

Régis Dericquebourg is een hoogleraar in de sociologie van godsdienst aan de Universiteit van Lille III, Lille, Frankrijk. Hij heeft een academische titel in psychologie van de Universiteit van Parijs en doctoraal in sociologie van de Universiteit van de Sorbonne en hij werkt op het moment met het nationaal centrum voor wetenschappelijk onderzoek.

Sinds 1972 heeft professor Dericquebourg zich gewijd aan de studie van minderheidsgodsdiensten; hij begon dat project door drie jaar als observator bij de Jehova's Getuigen door te brengen.